

8. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К. : Вид-во "Ельга", "Ника-Центр", 2004. – 784 с.
9. Шваб Л.І. Економіка підприємства : [навч. посібник] / Шваб Л.І. – Житомир : ЖДТУ, 2004. – 459 с.
10. Носач Л.Л. Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями в підприємствах оптової торгівлі: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Л.Л. Носач; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. — Х., 2010. — 19 с.

УДК 658:656

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сніжко І.С.

Постановка проблеми. Ринкова економіка змушує суб'єкти господарської діяльності знаходити нові напрямки ефективної господарської діяльності. Реалізувати такі наміри без впровадження інноваційної діяльності неможливо. Тому для кожного професійного учасника ринкового виробництва постає низка завдань в області планування, розробки та реалізації інноваційних рішень. Але ефективне впровадження в існуючу практику діяльності підприємств нових варіантів їх діяльності в більшості випадків неможливе без необхідної кількості фінансових ресурсів оптимальної вартості. Отже без ефективних фінансових джерел неможливою є і результативна інноваційна діяльність. Таким чином при прийнятті управлінських рішень щодо вибору та розробки раціональних варіантів вкладання фінансових ресурсів в інноваційну діяльність, в першу чергу, постає завдання пошуку та визначення необхідних фінансових ресурсів.

Аналіз літературних джерел. Аналіз робіт по темі дослідження показав, що в них недостатня увага приділена механізму формування фінансових ресурсів щодо їх використання в інноваційній діяльності, хоч саме інноваційна діяльність є головним напрямком розвитку підприємства.

Мета статті. Визначити методичні та практичні аспекти формування фінансових ресурсів підприємства для їх подальшого використання в інноваційній діяльності на основі розробки алгоритму розрахунку фінансових ресурсів з урахуванням вартості джерел фінансування.

Виклад основного матеріалу. Одним із важливих завдань фінансового менеджера є розрахунок суми фінансових ресурсів, що має підприємство в процесі господарської діяльності і планує ефективно використати. Серед низки таких завдань вагоме місце має визначення необхідних фінансових ресурсів для продуктивної інноваційної діяльності. Для вирішення цього завдання складено алгоритм розрахунку фінансових ресурсів підприємства, який наведено на рис. 1.

Перед початком розрахунків формується інформаційний масив (блок 1), що характеризує аспекти надходження та витрат грошових ресурсів підприємства. Він створюється на основі як внутрішньої достовірної та своєчасної інформації, так і зовнішньої: дані кредитного та фінансового ринків тощо. Для цього використовуються показники бухгалтерського, податкового, статистичного та оперативного обліку підприємства, в т.ч. фінансової звітності: звіт про фінансові результати підприємства, звіт про рух грошових коштів [1] та ін. У блоках 2-8 розраховуються показники, необхідні для визначення фінансового результату роботи підприємства за поточний період. В першу чергу формується дохід (Д) від операційної, фінансової, інвестиційної та надзвичайної діяльності як сума всіх грошових надходжень підприємства протягом даного періоду [1] (блок 2). Якщо підприємство є платником податку на додану вартість (блок 3) додатково визначається чистий дохід (ЧД) (блок 4):

$$\text{ЧД} = \text{Д} / 1,2 \quad (1)$$

Після проведених обчислень розраховуються затрати (ЗВ) від усіх вище зазначених видів діяльності (блок 5) а також амортизаційні відрахування (АВ), нараховані по всім необоротним активам за поточний період, в т.ч. основним засобам ($AB_{OЗ}$), нематеріальним активам (AB_{HA}) та іншим необоротним активам (AB_{in}) (блок 6), які необхідні для планування грошового потоку:

$$AB = AB_{O3} + AB_{HA} + AB_{in} \quad (2)$$

Потім визначається сума власного капіталу у грошових коштах (BK_m), яка залишилась у розпорядженні підприємства після їх використання в операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності за минулі періоди (блок 7), в т. ч. і нерозподілений прибуток минулих періодів.

Так, якщо підприємство за результатами господарської діяльності має збиток (блок 8) і немає необоротних активів, на які в розрахунковому періоді нараховується знос (блок 9), то це означає що в якості власних фінансових ресурсів підприємства (ВФР) (блок 11) може бути залучений тільки невикористаний у минулому власний капітал, зменшений на суму непокритого збитку:

А при наявності непокритого збитку за розрахунковий період (блок 8) і нарахованих сум амортизаційних внесків (блок 9) власні фінансові ресурси поточного періоду збільшуються на величину нарахованої амортизації необоротних активів (блок 10):

$$BФP = BK_m - 3B + ЧД + AB. \quad (4)$$

Якщо ж за результатами господарської діяльності підприємство отримує прибуток (блок 8), то в блоках 12-16 послідовно організуються розрахунки по визначенню нерозподіленого прибутку (НР) поточного періоду, як основної складової власного капіталу. Спочатку розраховується прибуток (Π_d) від усіх видів діяльності до оподаткування (блок 12):

$$\Pi_d = ЧД - 3B \quad (5)$$

Після того як розраховано суму прибутку до оподаткування потрібно визначити податок на прибуток, що має сплатити підприємство в даному періоді за відповідною ставкою ставка податку на прибуток у % [2] згідно законодавства України на дату розрахунку (p) (блок 13):

$$ПП = \Pi_d \cdot p / 100 \quad (6)$$

На основі проведених розрахунків визначається прибуток після оподаткування (Π) (блок 14):

$$\Pi = \Pi_d - ПП \quad (7)$$

Блок 15 визначає суми усіх вирахувань з одержаного прибутку (Π_o), які повинно здійснити підприємство за розрахунковий період, в т.ч. погашення зобов'язань по кредитним операціям, нарахування та сплата дивідендів та ін. Після цього на основі даних блоків 14-15 розраховується нерозподілений прибуток поточного періоду (блок 16):

$$НП = \Pi - \Pi_o \quad (8)$$

Після розрахунку суми нерозподіленого прибутку визначаються власні фінансові ресурси. Так, якщо на підприємстві є нарахована амортизація (блок 17), то здійснюється перехід до блоку 19, згідно якого сума власних фінансових ресурсів включає як поточний нерозподілений прибуток і нараховані амортизаційні внески, так і невикористаний власний капітал попередніх періодів:

$$BФP = BK_m + НP + AB. \quad (9)$$

Якщо умова блоку 17 не виконується, то власні фінансові ресурси формуються тільки за рахунок нерозподіленого прибутку і невикористаного власного капіталу минулих періодів.

$$BФP = BK_m + НP \quad (10)$$

Після розрахунку величини власних фінансових ресурсів, призначених для розподілу (блоки 10,11,18,19), визначається, яка їх частка (f) може бути виділена для інновацій на підприємстві.

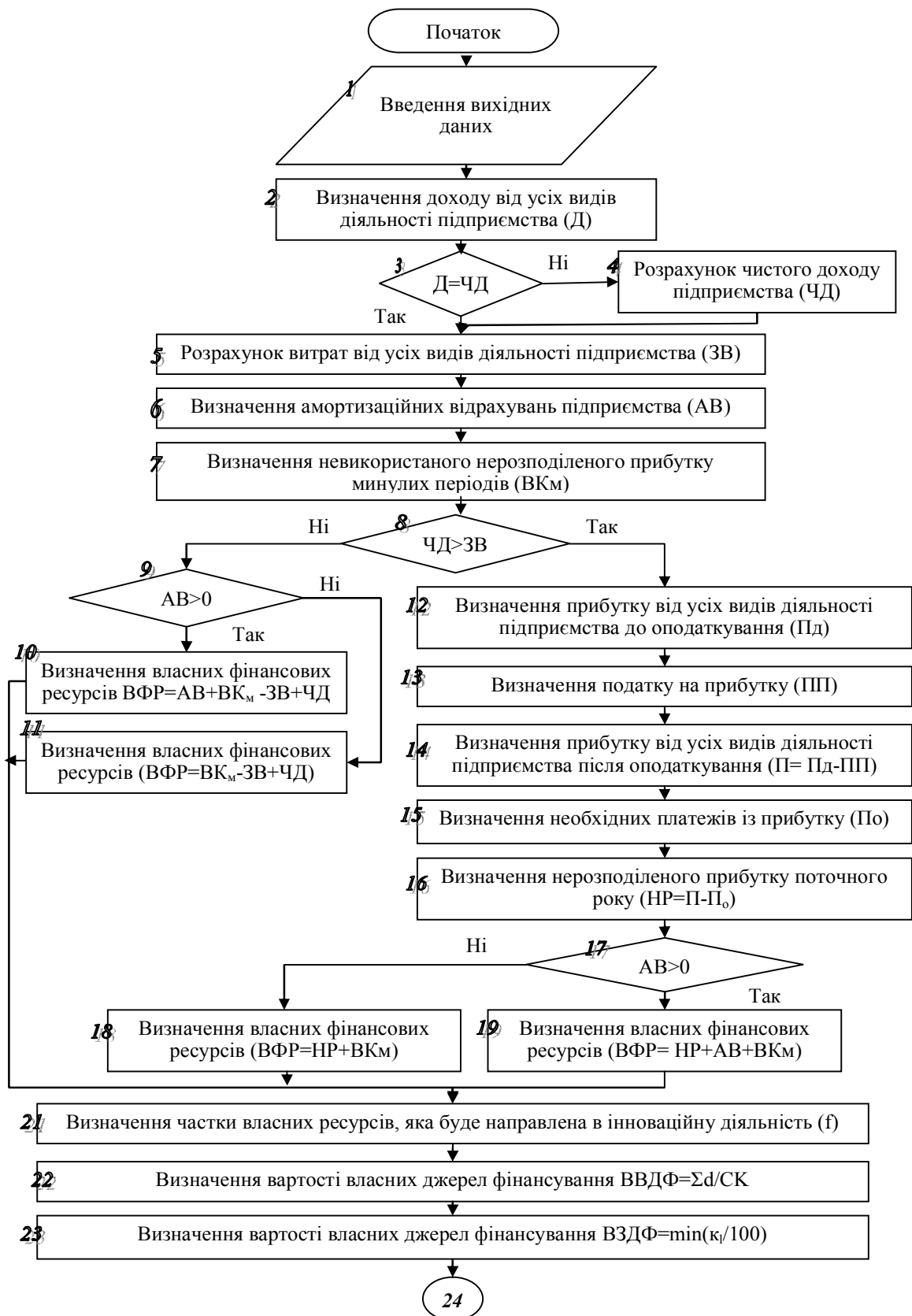

Рис.1. Блок-схема визначення фінансових ресурсів, необхідних для інноваційної діяльності підприємства (початок)

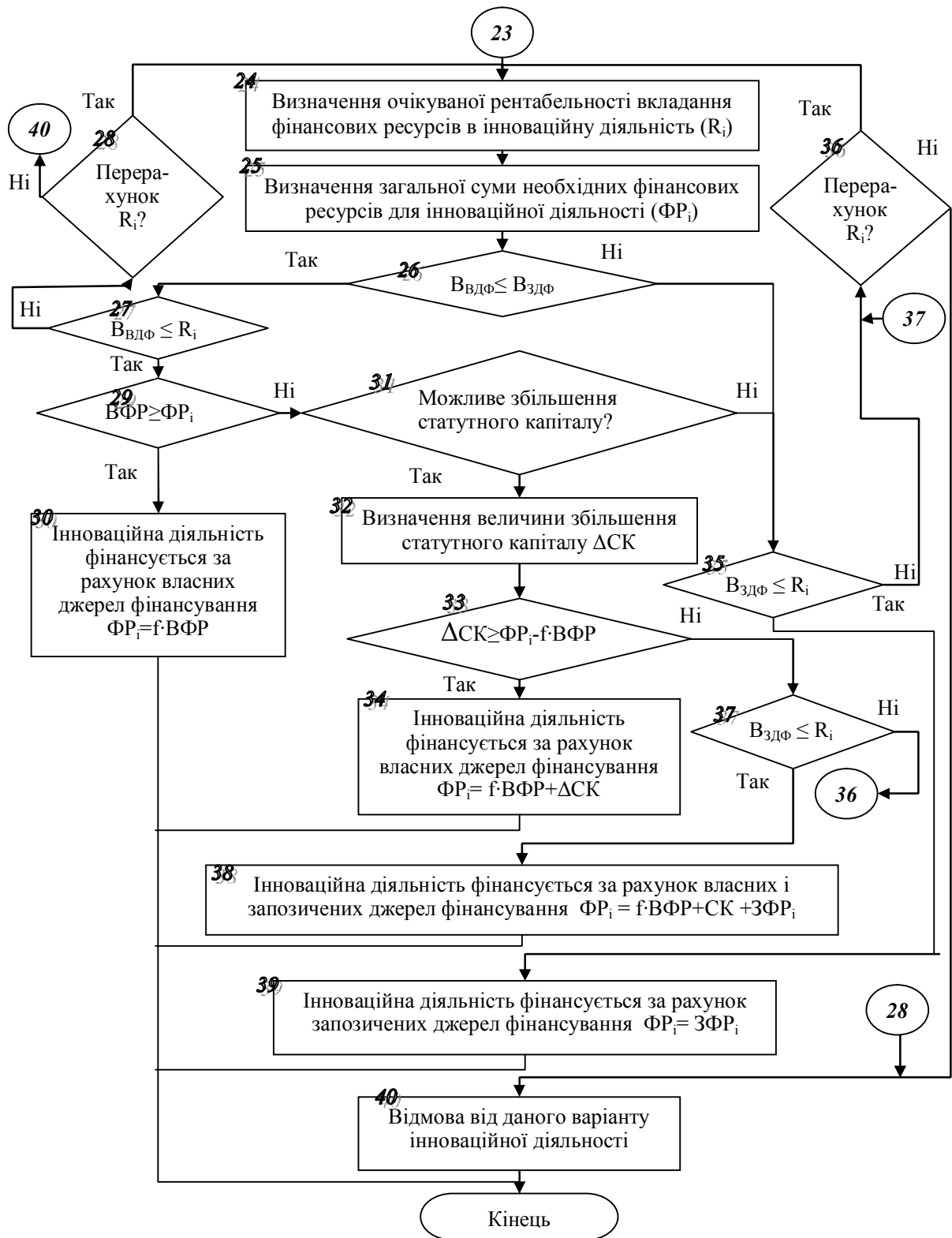

Рис.1. Блок-схема визначення фінансових ресурсів, необхідних для інноваційної діяльності підприємства (закінчення)

В наступних блоках організується процедура визначення оптимальних джерел фінансування інноваційної діяльності. З цієї метою спочатку визначається їх вартість: власних ($V_{вдф}$) (блок 22) та запозичених ($V_{здф}$) (блок 23) з урахуванням сум нарахованих дивідендів (d), процентних ставок за кредитами (k_1) та величини статутного капіталу ($СК$). Ці дані є основою для обґрунтування вибору варіантів фінансування.

Після визначення очікуваної рентабельності варіантів інноваційної діяльності (R_i) (блок 24) та необхідних для цього фінансових ресурсів (ΦP_i) (блок 25), проводиться порівняння вартості власних та запозичених джерел фінансування (блок 26). Якщо власні джерела фінансування є дешевшими, ніж запозичені, тобто $V_{вдф} \leq V_{здф}$, то їх вартість порівнюється з рентабельністю інновацій (блок 27).

У випадку, коли вартість власних джерел фінансування перевищує очікувану прибутковість варіантів інноваційної діяльності, тобто $V_{вдф} \geq R_i$, то в першу чергу треба, якщо це можливо (блок 28), переглянути розрахунки фінансово-економічних показників варіантів інноваційної діяльності в напрямку їх оптимізації, в т.ч. зменшення складових витрат та ін. Якщо такі корективи не приведуть до покращення привабливості запропонованих інновацій, від них необхідно відмовитися як від економічно невігідних (блок 40).

Якщо ж умови блоку 27 виконуються, то здійснюється порівняння суми необхідних і наявних власних фінансових ресурсів, які передбачається направити на інноваційну діяльність (блок 29). При цьому можлива така ситуація, що наявних фінансових ресурсів з урахуванням розрахункового періоду буде достатньо для впровадження інновацій тобто $V\Phi P \geq \Phi P_i$. Це означає, що їх фінансування може здійснюватися виключно за рахунок власних джерел (блок 30):

$$\Phi P_i = f \cdot V\Phi P \quad (12)$$

Якщо ж умова блоку 29 не виконується, то розглядається, як можливий, варіант залучення додаткових коштів засновників (інвесторів) (блок 31). Якщо така ситуація є реальною, то визначається величина очікуваних додаткових внесків до статутного капіталу, що приведе до його збільшення (ΔCK). Організація цієї процедури потребує внесення змін до установчих документів. На основі одержаних результатів порівнюється величина очікуваних додаткових внесків до статутного капіталу з сумою недостатніх фінансових ресурсів для здійснення інноваційної діяльності (блок 33).

При виконанні умов блоку 33: $\Delta CK \geq \Phi P_i - f \cdot V\Phi P$ фінансові ресурси для вкладання в інноваційну діяльність визначаються за формулою (13) і будуть складатись із наявного додаткового власного капіталу та наявних фінансових ресурсів з урахуванням розрахункового періоду (блок 32):

$$\Phi P_i = f \cdot V\Phi P + \Delta CK \quad (13)$$

Якщо ж приросту статутного капіталу недостатньо для покриття потреби в необхідних фінансових ресурсах (блок 33), то необхідно використовувати зовнішні джерела фінансування при умові неперевикнення їх вартості очікуваної рентабельності інноваційної діяльності (блок 37), тобто $V_{здф} \leq R_i$. Якщо умови блоку 37 виконуються, то необхідна сума фінансових ресурсів формується за рахунок як власних так і запозичених джерел фінансування (блок 38):

$$\Phi P_i = f \cdot V\Phi P + \Delta CK + 3\Phi P_i \quad (14)$$

У випадку коли підприємство не має власних джерел фінансування або вони обходяться дорожче, ніж запозичені (блок 26), тобто $V_{вдф} \geq V_{здф}$ фінансування інноваційної діяльності здійснюється тільки за рахунок зовнішніх джерел фінансування:

$$\Phi P_i = 3\Phi P_i \quad (15)$$

У ситуації, коли вартість недостатніх джерел фінансування перевищує прибутковість варіантів інноваційної діяльності (блок 35), тобто $V_{здф} \leq R_i$, необхідно зробити процедури, аналогічні блокам 28 і 40, які передбачають внесення коректив в розробки варіантів інноваційної діяльності (блок 28), включаючи і можливо зміну її напрямків (блок 40).

Висновки та подальший розвиток. Даний алгоритм та методичні й практичні рекомендації можуть бути використані фінансовими менеджерами в управлінні фінансовими ресурсами і дозволять успішно їх планувати для ефективного впровадження інновацій на підприємствах усіх форм власності. Для подальшого практичного використання даної розробки необхідно вирішити питання щодо визначення та обґрунтування оптимальних джерел формування фінансових ресурсів для інноваційної діяльності на підприємстві.

Література

1. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні: 36. нормативних актів. - К.: СП «Юрінком Інтер», 2000.
2. Податковий Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI.
3. *Бланк И.А.* Финансовый менеджмент.-К.:Ника-Центр,Эльга,2001.-528с.
4. *Дж.К.Ван Хорн* Основы управления финансами: Пер. с англ. -М.: Финансы и статистика, 2001.-800с.
5. *Нікбахт Е., Гропеллі А.* Фінанси / Пер. з англ. - К.: Основа, 1993. - 383 с.

УДК 338

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ ПРИ УПРАВЛІННІ ЛОГІСТИЧНИМИ СИСТЕМАМИ В ЛАНЦЮГАХ ПОСТАЧАННЯ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ ПОВСЯКДЕННОГО ПОПИТУ

Сопоцько О.Ю.

Постановка проблеми. Діяльність підприємств у галузі виробництва продуктів харчування повсякденного попиту, а також підприємств транспорту, що виступають в якості посередників, що надають послуги по організації операцій з продуктами харчування повсякденного попиту характеризується складністю та динамічністю виробничо-господарських і фінансових зв'язків, що відображається у потокових процесах. Одним із значних резервів ефективного управління підприємством є забезпечення гармонізації руху матеріальних, фінансових, інформаційних і сервісних потоків з урахуванням впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, що досягається шляхом застосування системного аналізу при управлінні логістичними системами в ланцюгах постачання продуктів харчування повсякденного попиту.

Виклад основних результатів дослідження. Методологія системного аналізу виступає універсальним засобом дослідження та проектування систем в ланцюгах постачання продуктів харчування повсякденного попиту. Тому дуже складно однозначно систематизувати всі задачі та методи, які використовуються при використанні такої методології.

Теорія систем та системний аналіз використовують досягнення багатьох галузей науки. Але поряд з цим, в системному аналізі та теорії систем існує своє «ядро», свій особливий метод – підхід до аналізу відповідних проблем та задач. Його сутність на змістовному рівні досить проста: всі елементи системи, яка аналізується та всі операції в ній необхідно розглядати як єдине ціле, але тільки в сукупності та з врахуванням існуючих взаємозв'язків. При цьому необхідно дотримуватись визначених положень та принципів.

Їх можна охарактеризувати наступним чином [4]:

1. Взяти до уваги той факт, що систему не можна розглядати як звичайне поєднання її елементів: необхідно розглядати систему як єдине ціле з відповідними цілями, властивостями та ін.

2. Визнання того, що властивості системи визначаються не звичайним перерахуванням властивостей її елементів. Іншими словами, система має особливі специфічні властивості, яких може і не бути у окремих її елементів (синергетичний ефект).

3. У відповідності до цілі створення системи в якості найважливішого атрибута аналізу системи виступає її ефективність, тобто в основу покладений принцип максимізації ефективності системи.

4. Взяти до уваги той факт, що не можна розглядати систему у відриві від навколишнього середовища.

Це означає, що необхідно враховувати зовнішні зв'язки та/або, в загальному вигляді, вимога розглядати систему як частину (підсистему) певної загальної системи.

5. Необхідно враховувати «зовнішнє середовище» та визнати логічність розгляду конкретної системи як частини певної більш загальної (великої) системи. Таким чином, виникає необхідність поділу або декомпозиції даної системи на частини або підсистеми.

Практичне застосування системного аналізу в дослідженнях та проектуваннях систем в ланцюгах постачання продуктів харчування повсякденного попиту повинно передбачати реалізацію таких основних етапів:

1. Змістовна постановка задачі для ланцюга постачання продуктів харчування повсякденного попиту.